

Narzędzia monitorowania i doskonalenia jakości badań stosowane w polskiej statystyce publicznej

Ewa Olechnowicz
Ośrodek Statystyki Matematycznej
US Łódź

Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych

EKPS

25 maja 2005 r.

wprowadzony Komunikatem Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie niezależności, wiarygodności i odpowiedzialności krajowych i wspólnotowych organów statystycznych.

EKPS

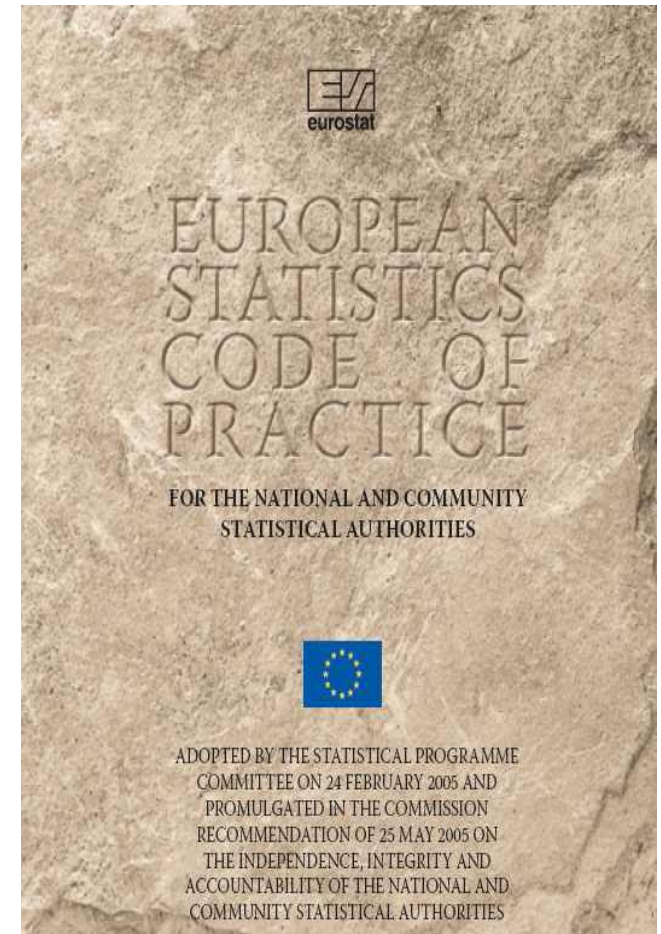
28 września 2011 r.

Wersja obecnie obowiązująca.

Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych

Zasada 4. Zobowiązanie do zapewnienia odpowiedniej jakości

Organy statystyczne są zobowiązane do **zapewnienia jakości. Systematycznie i regularnie wskazują mocne i słabe strony w celu ciągłego doskonalenia jakości procesów i produktów statystycznych.**

Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych

Wskaźnik 4.3

Jakość produktów jest regularnie monitorowana i oceniana pod kątem ewentualnych kompromisów między poszczególnymi kryteriami jakości statystyk europejskich, a także raportowana zgodnie z tymi kryteriami.

Wskaźnik 4.4

Przeprowadza się regularny i gruntowny przegląd kluczowych wyników badań statystycznych, w stosownych przypadkach z udziałem ekspertów zewnętrznych.

Narzędzia monitorowania i doskonalenia jakości badań stosowane w polskiej statystyce publicznej

Narzędzia służące do pomiaru, oceny i monitorowania jakości badań wprowadzone zostały

Zarządzeniem wewnętrznym nr 35 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 28 grudnia 2011 r.

w sprawie pomiaru, oceny oraz monitorowania jakości badań statystycznych w służbach statystyki publicznej

i są to:

- **raporty jakości i mierniki jakości,**
  - **listy kontrolne,**
  - **przeglądy jakości.**

Raport jakości i mierniki jakości

Raport jakości zgodny z wytycznymi: „ESS Handbook for Quality Reports” - Eurostat (2009) składa się z 4 części:

- informacji administracyjnych,
- informacji o badaniu,
- analizy poszczególnych komponentów jakości,
- podsumowanie raportu.

Dwie wersje raportu:

- ❑ wersja pełna,
- ❑ wersja uproszczona.

Raport jakości i mierniki jakości

Analiza poszczególnych komponentów jakości

Jakość w statystyce publicznej określona jest na podstawie sześciu kryteriów:

1. **przydatność,**
2. **dokładność,**
3. **terminowość i punktualność,**
4. **dostępność i przejrzystość,**
5. **porównywalność,**
6. **spójność.**

Dodatkowo, oceniając jakość statystyki, uwzględniamy:

- ▶ **koszty i obciążenie respondentów,**
- ▶ **zagadnienia poufności, transparentności i bezpieczeństwa danych.**

Raport jakości i mierniki jakości

Posumowanie raportu jakości

- ▶ Mocne strony badania;
- ▶ Opis głównych problemów w zakresie jakości badań;
- ▶ Proponowane akcje usprawniające;
- ▶ Metody wdrażania usprawnień.

Raport jakości i mierniki jakości

Raport jakości w wersji uproszczonej zawiera 4 obligatoryjne mierniki jakości:

- ▶ **podmiotowy wskaźnik odpowiedzi (D2);**
- ▶ **terminowość udostępnienia danych ostatecznych(T2);**
- ▶ **punktualność harmonogramu publikacji (T3);**
- ▶ **długość porównywalnych szeregów czasowych (PO1).**

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Miernik jakości D2 - Nieważony podmiotowy wskaźnik odpowiedzi

Wartość miernika D2	% badań
100 - 90,1	65%
90 - 80,1	15%
80 - 70,1	9%
70 - 60	7%
poniżej 60	4%
RAZEM	100%

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Miernik jakości T2 - Terminowość udostępnienia danych ostatecznych
Czas pomiędzy końcem okresu badanego a datą udostępnienia wyników ostatecznych

Wartość miernika T2	% badań
1-15 dni	11%
16-30 dni	4%
31-60 dni	8%
61-90 dni	8%
91-180 dni	24%
181-360 dni	35%
powyżej 1 roku	10%
RAZEM	100%

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Miernik jakości T3 - Punktualność badania

Czas pomiędzy rzeczywistą datą publikacji a datą publikacji wynikającą z harmonogramu

Wartość miernika T3	% badań
< 0	7%
0	64%
1-15 dni	13%
16-60 dni	12%
31-60 dni	2%
61-90 dni	1%
91-180 dni	1%
181-360 dni	0%
powyżej 1 roku	0%
RAZEM	100%

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Miernik jakości PO1 - Długość porównywalnych szeregów czasowych

Wartość miernika PO1	% badań
poniżej roku	9%
1 - 4 lata	21%
5 - 9 lat	17%
10 lat i powyżej	53%
RAZEM	100%

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Zgłaszane problemy m.in.:

- ▶ niechęć respondentów do uczestnictwa w badaniu i duża liczba odmów,
- ▶ słaba kompletność wykorzystywanych rejestrów oraz błędy i niespójności występujące w danych pobranych z rejestrów.

Raport jakości i mierniki jakości

Rezultaty analizy dotychczasowych raportów jakości

Przykłady rozwiązań występujących w poszczególnych badaniach, zidentyfikowanych jako ich mocne strony:

- ▶ zintegrowanie formularzy elektronicznych między badaniami i usprawnienia w zakresie wypełniania formularza elektronicznego (personalizacja, przenoszenie danych, autosumy, słowniki),
- ▶ kontakt przedstawicieli urzędów statystycznych z instytucjami wspomagającymi realizację badań,
- ▶ monitorowanie poszczególnych etapów badania (w tym kontrola merytoryczna) w celu szybkiego wychwycenia pojawiających się trudności.

Przeglądy jakości

Przegląd jakości to:

- ▶ okresowy,
- ▶ zaplanowany,
- ▶ udokumentowany proces oceny badania (zespołu badań).

CEL:

- ❑ ustalenie słabych i mocnych stron,
- ❑ wskazanie dobrych praktyk,
- ❑ wniosków usprawniających.

Za badanie statystyczne podlegające ocenie w drodze przeglądu jakości przyjmuje się opracowanie pierwotne ujęte w Planie Opracowań Statystycznych.

Przeglądy jakości

Przeglądy jakości – I połowa 2013 r.

- ▶ **P-01** – Sprawozdanie o produkcji (17-18 kwiecień 2013 r.),
- ▶ **ZD-5** – Apteki i punkty apteczne (14-15 maj 2013 r.),
- ▶ **SSI-01** – Sprawozdanie o wykorzystaniu technologii informacyjno-telekomunikacyjnych w przedsiębiorstwach (4-5 czerwiec 2013r.).

Przeglądy te zostały poprzedzone pilotażowym przeglądem jakości badania: „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”.

Przeglądy jakości

Przykłady zidentyfikowanych dobrych praktyk

Obszar	Dobre praktyki
Poprawa kompletności badania	Treść listu – monitu do jednostek sprawozdawczych zaniedbujących obowiązek sprawozdawczy;
Organizacja badania	Współpraca z doradcą zewnętrznym (środowiskiem naukowym) w zakresie projektowania formularza;
Satysfakcja użytkownika	Publikacja z badania przygotowywana w wersji dwujęzycznej (polskiej i angielskiej).

Przykłady zidentyfikowanych słabych stron

Słabe strony

1. Ograniczenia funkcjonalne PS i okresowe problemy związane z wydajnością PS;
2. Podmiotowy brak odpowiedzi (niska kompletność);
3. Zbyt niska motywacja respondentów do udziału w badaniu.

Przeglądy jakości

Przykłady sformułowanych zaleceń strategicznych:

- ▶ stworzenie jednolitego, ogólnopolskiego systemu zarządzania siecią ankietatorów z możliwością prowadzenia analiz jakości realizacji badania zarówno na poziomie wojewódzkim, jak i ogólnopolskim, w poszczególnych miesiącach, kwartałach itp.,
- ▶ systematyczna akcja informacyjna wśród respondentów i odbiorców danych, w celu zwiększenia rozpoznawalności badań GUS, uświadomienie znaczenia badań i wpływu ich wyników na decyzje społeczne, gospodarcze itp.,
- ▶ szkolenia z zakresu socjotechniki dla osób monitujących przez telefon (m.in. sposób prowadzenia rozmowy w zależności od reakcji respondenta). Przeszkolone osoby byłyby bardziej skuteczne w przekonaniu respondenta do udzielenia odpowiedzi co przyczyniłoby się do wzrostu kompletności.

Zalecenia te przedstawiane są Kierownictwu GUS po zakończeniu odpowiednio sesji wiosennej i jesiennej przeglądów jakości.

Lista LiKoS

Lista LiKoS - jest listą pytań, listą kontrolną służącą do systematycznej **samooceny** jakości badań przeprowadzanych w ramach polskiej statystyki publicznej. Stanowi krajową implementację listy DESAP.

DESAP (Development of a Self Assessment Programme) - lista kontrolna służąca autorom badań do systematycznej samooceny jakości badań.

Nowa wersja listy DESAP - Checklist Version 3.0 November 2009 jest dostępna na stronie:

<http://unstats.un.org/unsd/dnss/nqaf.aspx>

Lista kontrolna do samooceny jakości badań statystyki publicznej

LiKoS

Lista kontrolna do samooceny jakości badań statystyki publicznej

opracowana na podstawie The European Self Assessment Checklist for Survey Managers DESAP

Nazwa i kod badania: Imię i nazwisko autora badania:

Data sporządzenia:

Lista LiKoS

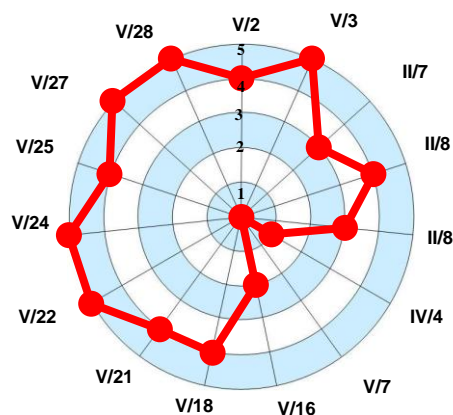
Trzy kategorie pytań:

- ▶ **pytania usprawniające** - pytania wielokrotnego wyboru („pytania służące poprawie”),
- ▶ **pytania oceniające** - zamieszczone na ciemnoszarym tle. Przestrzennym przedstawieniem wyników odpowiedzi udzielonych na te pytania jest graficzny profil jakości - diagram oceny, pozwalający na identyfikację mocnych i słabych stron procesu,
- ▶ **pytania otwarte** - mają na celu uświadomienie problemów obejmujących dany temat.

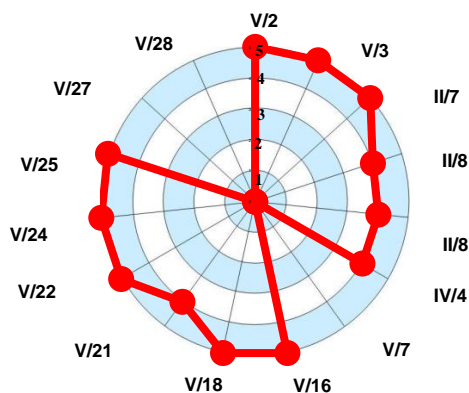
Lista LiKoS

Diagramy jakości

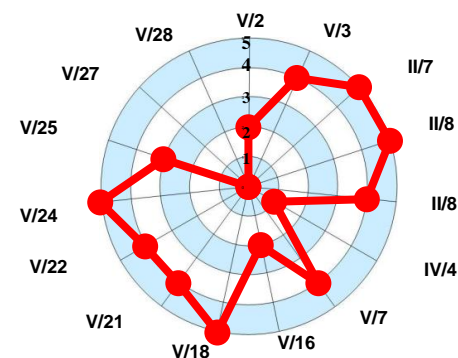
P-01

ZD-5

SSI-01

Osie diagramów odpowiadają pytaniom oceniającym z listy LiKoS.

Podsumowanie

- ▶ Zarządzenie wewnętrzne 35/2011 Prezesa GUS jest sukcesywnie wdrażane;
- ▶ 2013 roku rozpoczęta została realizacja przeglądów jakości oraz praktyka tworzenia raportów jakości i ich analizy;
- ▶ Rozpoczęte procesy mają charakter regularny i powtarzalny;
- ▶ Wprowadzone narzędzia stają się stałym elementem praktyki badań statystycznych, będą stosowane i rozwijane w kolejnych latach w oparciu o systematycznie zdobywane doświadczenia;
- ▶ Autorzy badań w większości przypadków terminowo sporządzają raporty jakości;
- ▶ Dotychczasowe rezultaty pomiaru i oceny jakości wskazują na wysoki poziom jakości w zakresie obligatoryjnych wskaźników (D2, T3, PO1);
- ▶ Zauważalne jest projakościowe nastawienie autorów badań;
- ▶ Podczas przeglądów jakości obserwuje się duże zaangażowanie pracowników w poprawę jakości badań;
- ▶ Zalecenia strategiczne wypracowane podczas przeglądów jakości znajdują poparcie kierownictwa GUS.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ